

Kritické myšlení

Metodické náměty na výukové aktivity

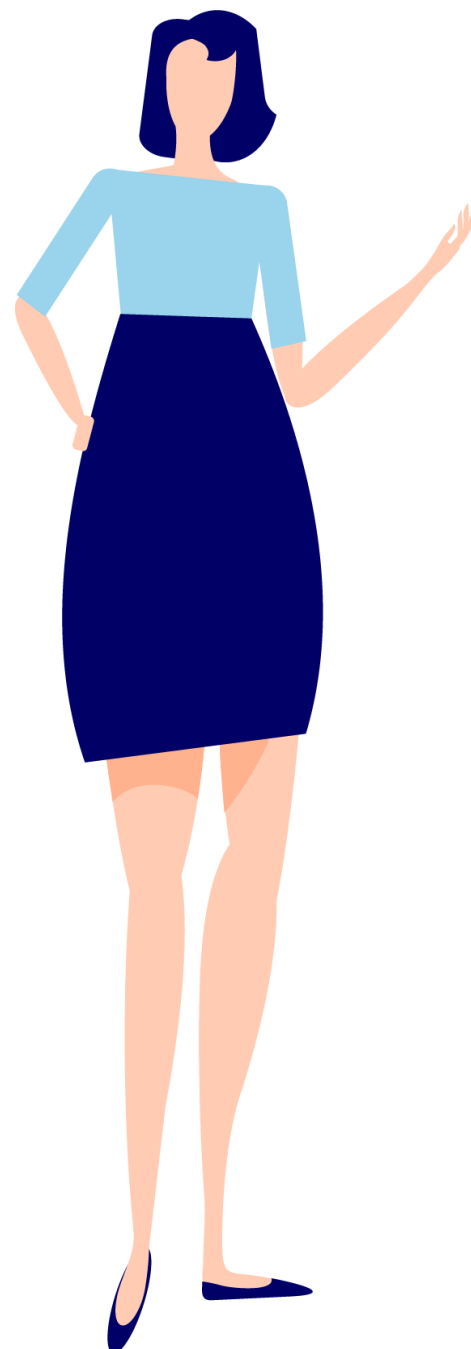
Cílem aktivit je naučit žáky orientovat se v oblasti kritického myšlení a mediální výchovy, seznámit je se základními požadavky i problematikou kritického myšlení a samozřejmě jim dán prostor i pro zpracovávání vlastních analýz založených na zdrojích, která si sami zpracují. Na některé listy poté navazují i mapy pro Ozoboty, tudíž celou výuku lze i spojit s výukou robotiky s Ozoboty.

Výuková série je určena pro druhý stupeň základních škol (zvláště pro 8. a 9. třídy), případně střední školy. Svým tematickým rozsahem zasahuje do vícero předmětů. Alespoň část pracovních listů lze využít jak v hodinách českého jazyka, tak dějepisu (pracovní list analýza výuky a významu historie), zeměpisu (analýza venkov versus město), občanské výchovy (analýza Evropské unie a měny euro) výuky informatiky (analýza závislosti na počítačových hrách, pracovní listy s Ozoboty) nebo obecně jako celek v mediální výchově.

Výuková série ke kritickému myšlení se skládá celkově ze 13 praktických pracovních listů, z toho 10 pracovních listů se zadanými úkoly a úlohami, tři pracovních listů naruby pro navržení vlastních úloh a ze 4 map pro Ozoboty. Dále pak k ní patří 8 online teoretických cvičení, z toho 6 doplňovaček a dvou online úloh zaměřené na výroky ANO/NE umístěných na webu [Studium kvalitně](http://studium.kvalitne.cz).

Forma výukové práce je různá. Všechny pracovní listy může vypracovávat jeden žák jako samostatnou práci. Nicméně pouze pro pracovní listy **1. citace** a **2. pravdivost** doporučuji jako nejvhodnější výukovou formu samostatné práce. Pro úlohy **3. analýzy** je vhodnější metodu práce ve skupině s následnou diskusí a výměnou názorů, v níž by měla každá skupina představit své závěry, informační zdroje a umět si je obhájit před publikem. Dále pro úlohy **4., 5. a 6.** navrhuji práci ve dvojici, zvláště pak pro navazující práci naruby, kdy budou žáci vymýšlet vlastní úlohy, které pak budou řešit jiné dvojice navzájem.

Při práci budou žáci využívat různorodé informační zdroje, zvláště pak při analýzách. Nicméně doporučuji i některé vybrané výukové

zdroje. Za prvé informační zdroje, případě i výuková video k tématu mediální výchovy na stránkách [O2 Chytrá škola](#), která nejspíše využijí i vyučující, dále kognitivní zkreslení a argumentační fauly jsou koncipovány podle internetového webu [Bezfaulu.net](#). Nakonec při práci s pracovním listem pravdivost informací žáci zřejmě využijí webové stránky [Manipulátoři](#) a [HOAX](#), ale neomezujte se pouze na ně.

SEZNAM PRACOVNÍCH LISTŮ

- 1. Citace** – První práce založená na vyhledávání informačních zdrojů. Žáci by měli umět najít zdroj, autora, měli by umět správně citovat, případně se to právě při této činnosti naučit. Informace jsou různého druhu, nejsou to jen texty, ale i obrázky.
- 2. Pravdivost** – Druhá práce založená na posuzování pravdivosti informací podle vyhledaných informací. Žáci by měli umět rozlišit fakta od relevantních informací.
- 3. Analýzy** – Třetí práce je zaměřená především jako skupinová práce, v níž si žáci vyberou jedno téma, které kompletně zpracují. Nad vypracovanými analýzami je poté vhodné vést diskusi a každou vypracovanou práci podrobit konstruktivní kritice. Existuje mnoho dalších témat a otázek k analýze, v této sérii jich nabízím k výběru pět:
  - a. Analýza venkov versus město
  - b. Analýza elektrické energie
  - c. Analýza závislosti na počítačových hrách a sociálních sítí
  - d. Analýza výuky a významu dějepisu/historie
  - e. Analýza Evropské unie a měny euro
- 4. Kognitivní zkreslení** – Pracovní list s 8 smyšlenými úlohami, u nichž budou mít žáci za úkol dohledat, o jaké kognitivní zkreslení se jedná.
  - a. + Prázdný pracovní list naruby – Žáci dostanou naopak zadaná *kognitivní zkreslení* a musí k nim vymyslet vhodné texty. Takto vypracované úlohy pak budou řešit navzájem.
  - b. + plánek pro Ozoboty
- 5. Argumentační fauly** – Pracovní list s 12 smyšlenými dialogy, u nichž budou mít žáci za úkol dohledat a správně určit, o jaké argumentační fauly se jedná.
  - a. + Prázdný pracovní list naruby – Žáci naopak dostanou zadané *argumentační fauly* a musí k nim vymyslet vhodné dialogy. Takto vypracované úlohy pak budou řešit navzájem.
  - b. + plánek pro Ozoboty
- 6. Pravdivost informací a HOAXY** – Pracovní list s 12 výroky, u nichž budou mít žáky za úkol dohledat pravdivostní hodnotu, vysvětlit své rozhodnutí, a to podložit fakty a dohledanými zdroji.
  - a. + Prázdný pracovní list naruby – Žáci si vymyslí 12 podobných úloh pro své spolužáky.
  - b. + plánek pro Ozoboty

PRACOVNÍ MAPY PRO PRÁCI S OZOBOTY

- 1. Ozobot pro kognitivní zkreslení** – Mapa určená k pracovnímu listu **4**.
Úkolem je barevně dokreslit Ozobotovi cestu u každé úlohy podle pravdivosti – **červeně (špatně)**, **zeleně (správně)** či **modře (nelze určit)**. Nakonec se Ozobotovi dokreslí cesta tak, aby zahrnul do domečku s číslem, které odpovídá počtu červených polí (chybných úloh).
- 2. Ozobot pro argumentační fauly + mapa naruby** – Mapa určená k pracovnímu listu **5**.
Úkolem je barevně dokreslit cestu tak, aby Ozobot prošel všechny argumentační fauly přesně v pořadí, v jakém jsou na pracovním listu.
- 3. Ozobot pro pravdivost informací** – Mapa určená k pracovnímu listu **6**.
Úkolem je Ozobotovi u každé úlohy na mapě zakreslit příkaz pro piruetu/otočku v případě, že úloha je nepravdivá/chybná, případě místo vybarvit zeleně, pokud je správná. Nakonec pomocí příkazů pro zahýbání dopravit Ozobota do cíle se správným číselným označením chybných úloh.
- 4. Ozobot pro věrohodnost informací** – Mapa není určená k žádnému předchozímu cvičení a lze s ní pracovat zcela samostatně. Vychází z obecných informací a znalostech kritického myšlení či mediální gramotnosti.
Úkolem je nakreslit Ozobotovi cestu tak, aby prošel až do cíle po správných odpovědích.